

Загальноприйняті світовою практикою підходи країн з ринковою економікою щодо стимулювання національного експорту є комбінаціями низки заходів зовнішньоторговельної політики, які можуть бути застосовані з врахуванням української специфіки. Найбільш цінними можна вважати приклади країн: Франція – спільне страхування експортних кредитів державою і страховими компаніями; Італії – створення Італійської Федерації експортних консорціумів «Федерекспорт», зміцнення інституціональних позицій національного експортера; Фінляндія і Велика Британія – створення інститутів висококваліфікованих фахівців із зовнішньої торгівлі; Німеччина – розвиток системи інформаційного забезпечення національних експортерів; Японія – надання податкових пільг для стимулювання НДДКР і наукомісткої продукції; США – функціонування системи морального заохочення експортерів [2].

Найбільш ефективним заходом у короткостроковому періоді вважається фінансове сприяння держави, яке передбачає використання механізмів страхування експортних кредитів, кредитування експорту, надання державних гарантій. Проте, такі заходи із джерелами фінансування за рахунок коштів державного бюджету повинні відповідати нормам і вимогам СОТ, оскільки такі товари можуть стати об'єктами проведення спеціальних розслідувань. Також важливим напрямом стимулювання експорту є використання податкових важелів, що потребують вдосконалення в напрямку підвищення стимулюючого впливу на вітчизняних експортерів та апробації нових форм податкових заохочень. На рівні з ними у системі механізмів державної підтримки експорту важливе місце посідає інформаційне забезпечення зовнішньоторговельної діяльності, яка знаходиться на первинних стадіях розвитку – діє інтернет портал «Комплексна система інформаційно-консультаційної підтримки та розвитку експорту», яка потребує підвищення якості функціонування у частині актуальності та інформативної наповненості.

У контексті реалізації засад національної стратегії розвитку експорту, спираючись на об'єктивну необхідність підвищення питомої ваги високотехнологічних товарів у структурі українського експорту, особливої уваги заслуговує процес кластеризації економіки. Першооснови кластерного розвитку закладені у проекті розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції створення кластерів в Україні», в якій визначається, що: «Найважливішим показником діяльності кластерів є їх висока конкурентоспроможність на світовому ринку». На сьогодні Україна суттєво відстає від загальноєвропейської тенденції розвитку кластерів, тому актуальним є запровадження зони поглибленої вільної торгівлі з ЄС кластерним утворенням, що стане захисним бар'єром від тиску європейського конкурентного середовища.

Виходячи із вищевикладеного, зазначимо, про гостру необхідність запровадження комплексної програми стимулювання розвитку експортного потенціалу України із застосуванням дієвих механізмів адаптованих до умов експортного потенціалу держави.

Література:

1. Інтернет-портал “Державна підтримка українського експорту”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrexport.gov.ua/>
2. Мовчан В. Політика сприяння експорту в Україні після адміністративної реформи / В. Мовчан. – К.: ПРООН, 2012. – 43 с.

Лілія Калугіна

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Луцик А.І.

МИТНА ФУНКЦІЯ У МЕХАНІЗМІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Особливості та закономірності розвитку митної системи сучасної держави як специфічного елемента її економічної доктрини вимагає аналізу її інституційних засад. Інституціоналізація митної системи означає процес її типізації в ході державної діяльності,

укорінення та встановлення моделей поведінки та легітимізованої активності при реалізації завдань державної митної політики.

Митна система знаходиться поза межами розгляду в державознавстві, хоча її зміст виражає організаційний аспект митної функції – одного з важливих напрямків діяльності держави. Саме тому актуальним є визначення місця митної функції у механізмі держави із тим, щоб показати, яким чином її інституціоналізація впливає на розвиток державної митної справи.

В процесі дослідження важливо виявити місце митної системи у механізмі сучасної держави.

Механізм держави – це важлива складова, що виражає інституційний аспект її існування. Будучи розгалуженою системою, він часто виступає предметом загальнотеоретичних досліджень. Так, у науковій під механізмом держави розуміють цілісну ієрархічну систему державних органів, а також установ, підприємств, за допомогою яких виконуються завдання і функції держави [1, с. 160].

До ознак механізму держави зазвичай відносять:

- 1) ієрархічність, тобто це система, побудована на засадах субординації та координації;
- 2) цілісність, тобто це цілісна система внутрішньо організованих елементів, яка має єдині принципи побудови і єдині завдання та цілі діяльності;
- 3) структурованість, тобто це система, яка має чітку структуру з певними зв'язками між її елементами;
- 4) економічну обґрунтованість, тобто це система, яка має єдину бюджетну систему, державну власність, котрі становлять її організаційно-економічну основу;
- 5) функціональність, тобто це взаємодіюча, динамічна і реально працююча система, за допомогою якої функціонує держава, здійснюється управління суспільством [2, с. 75-76].

Інституційність митної функції держави у цьому контексті демонструє її внутрішню цілісність, яка виражається в успішному виконанні своїх завдань митною інфраструктурою. Важливо зауважити, що інституційний вимір митної функції держави з цих позицій не може обмежуватися розглядом державної митної системи або ж системи державної фіскальної служби, а також інститутів пов'язаних з забезпеченням правового порядку на митниці. Система митних органів має розглядатися як автономне утворення у системі державного апарату, оскільки це пов'язано зі специфікою виконуваних нею функцій. Таким чином, державне управління митною системою - це одна з форм спрямування, координації та контролю за проведенням у життя митної політики, яка належить до компетенції вищих органів державної влади у всіх країнах світу.

Слід зауважити, що інфраструктурне бачення інституціоналізації митної функції сучасної держави не є найбільш доцільним, таким що повною мірою відображає специфіку даного інституту. У цьому контексті можна погодитися з окремими науковцями, що сьогодні слід створити системне бачення інституціоналізації митної діяльності держави і на цьому шляху розробляти нові перспективні напрямки її розвитку[4]. Для вироблення системної моделі реалізації митної функції сучасної держави, слід детально проаналізувати форми її здійснення, а відтак виявити базові структурні елементи інституту митної функції держави.

Митна система є складним утворенням, що поєднує у собі декілька складових, або підсистем. При розгляді митної функції сучасної держави частіше за все згадують адміністративно-управлінську підсистему, оскільки вона відображає специфіку митної діяльності, є наочним її аспектом. До адміністративно-управлінської системи належать вищі та центральні органи виконавчої влади, які формують, реалізують або безпосередньо здійснюють державну митну політику.

Нормативно-правова підсистема, яка охоплює законодавчу, нормативну, інструктивну базу, що регулює засади функціонування митних органів та суб'єктів ЗЕД. Тому таку підсистему покликано формувати національні правові акти, в яких закріплено норми митного права.

Фінансово-економічна підсистема охоплює управління витратами кожного окремого підрозділу та ДФС загалом, надходженнями до бюджету у формі податків і зборів, які

сплачують суб'єкти ЗЕД. Вона ґрунтується на сучасних управлінських технологіях (контролінгу, бюджетуванні тощо).

Контрольно-організаційна підсистема, функціонування якої забезпечує: управління митною інфраструктурою; управління персоналом та навчання персоналу; боротьбу з корупцією, впровадження митної етики, внутрішній аудит, розвиток матеріально - технічного забезпечення.

Захисна підсистема виконує такі завдання: боротьба з контрабандою та порушенням митних правил; захист здоров'я та безпеки громадян; захист прав інтелектуальної власності; збір та аналізування інформації щодо порушень у митній справі, з метою запобігання їм або реагування на них.

Інформаційно-статистична підсистема, яка вивчає сферу інформаційного забезпечення та процеси інформатизації у митних органах і виконує такі функції: автоматизацію митних процедур, накопичення та аналізування інформації; електронне декларування; інформаційний обмін з бізнесом; обмін електронними документами та інформацією з державними органами; ведення митної статистики.

Комунікаційна підсистема, яка охоплює міжнародну митну співпрацю, міжнародний інформаційний обмін, залучення зовнішніх ресурсів, співпрацю з бізнесом, сприяння транзиту, забезпечення довіри суспільства.

Матеріально-технічна підсистема: майно митних органів, а також спеціалізованих державних закладів та науково-дослідної установи митних органів є державною власністю.

Соціальна підсистема, що характеризується кваліфікаційним, освітнім, складом працівників митних органів, соціальним захистом працівників митної служби.

Етико-культурологічна підсистема, яка ґрунтується на правилах, нормах та постулатах митної справи.

Саме такий комплексний підхід до розуміння інституціоналізації митної функції сучасної держави є необхідним елементом визнання цієї функції самостійним напрямом державної діяльності. Для сучасної держави, яка веде активну зовнішню торгівлю, відчуває на собі вплив інтеграційних тенденцій, активізує зовнішньоекономічну діяльність, інституціоналізація митної функції за усіма охарактеризованими напрямками є одним з найактуальніших завдань, без вирішення якого неможливо досягти високого рівня економічного і соціального розвитку.

Література:

1. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підруч./ О.Ф. Скакун.- 3-тє вид.-К. : Алерта ; ЦУЛ,2011.-524 с.
2. Крестовська М.Н. Теорія держави і права. Елементарний курс : навч. посіб. / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва. – Х. : Одиссей, 2007.- 432 с.
3. Пресняков В.Ю. Современная зарубежная практика регулирования внешней торговли : таможенный аспект : учеб. пособ. / В.Ю. Пресняков.- М. : РИО РТА, 1996.- 312 с.
4. Мельник О.Г. Система управління митною діяльністю в Україні: сутність і структурна декомпозиція/О.Г. Мельник, О.В. Мукач,Х. В. Кабан//Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент». – 2013.- № 9.- С.39-47.

Тетяна Капустяник

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., старший викладач Гуцул І. А.

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ

Становлення податкової системи в Україні відбувається за жорстких умов економічних і структурних перетворень, де в процесі прийняття Податкового кодексу виявилися суперечності між інтересами бізнесу та держави. Тому подальше вдосконалення податкових норм повинне